

Friedrich-Ebert-Stiftung, împreună cu Asociația pentru Politică Externă, vă propune un Newsletter pe subiecte de politică externă și integrare europeană a Republicii Moldova. Newsletter-ul este parte a proiectului comun „Dialoguri de politică externă”.

foreign policy association
APE
asociația pentru politică externă

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

NEWSLETTER

BULETIN LUNAR • APRILIE 2023 • NR.4 (206)

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Newsletter-ul este realizat de Mădălin Necșuțu, redactor-coordonator

TEMELE EDIȚIEI:

1. **Olesea Stamate, deputată: Dialogul în justiție este intenționat bruiat, se încearcă să fie blocat de cei care vor să împiedice reforma**
2. **Editorial de Mariana Rață, directoare TV8: Turnul Babel**
3. **Angela Bostan, judecătoare la Curtea de Apel Chișinău: Acest blocaj a fost generat de promovarea unor legi cu o viteză foarte mare și pe alocuri inexplicabilă**
4. **Analiză: Platforma pentru Inițiative de Securitate și Apărare (PISA): Impactul corupției și in justiției asupra sectorului de securitate**

Știri pe scurt:

 Autoritățile de la Moscova au declarat pe 25 aprilie un diplomat moldovean drept persona non-grata și a interzis intrarea în Rusia a trei deputați și a ministrei de Interne, Ana Revenco. Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova a obligat un angajat al Ambasadei Federației Ruse să părăsească teritoriul țării, după ce l-a declarat persona non-grata. Ziarul rus Kommersant a scris că ministrul de Interne, Ana Revenco, și deputații Partidului Acțiune și Solidaritate, Oazu Nantoi, Olesea Stamate și Lilian Carp nu mai au voie să intre în Federația Rusă. „Nu am de gând să merg în Federația Rusă, atâta timp cât în Federația Rusă există regimul criminal al lui Putin!”, a declarat deputatul Lilian Carp. La rândul său, deputatul Oazu Nantoi a spus că această decizie pentru el nu este o noutate, deoarece și anterior ar mai fi avut probleme de intrare pe teritoriul Federației Ruse. „În 2019, când am participat la actul de fățărnicie politică și am plecat la Moscova împreună cu delegația din care făcea parte Zinaida Grecianii, Ion Ceban și Alexandru Slusari, delegația oficială a fost nevoită să aștepte o oră și jumătate pentru că s-a constatat că sunt pe lista neagră a Federației Ruse”, a spus Nantoi.

 Consiliul Superior al Magistraturii (CSM) urmează să audieze 14 judecători care participă la concursul pentru transferul temporar la Curtea Supremă de Justiție (CSJ). Ei vor candida pentru 12 posturi vacante rămase la CSJ, după demisiile recente în masă de la această instanță. Mai precis, este vorba despre cinci judecători de la Curtea de Apel Chișinău: Sergiu Daguța, Igor Minăscuță, Nelea Budăi, Boris Talpă și Alexandru Gafton. De asemenea, la concurs participă judecătorul de la Curtea de Apel Comrat Dmitrii Fujanco. Alți trei judecători, care s-au înscris în concurs, activează în Judecătoria Chișinău: Irina Țonov, Viorica Puica și Oxana Parfeni. Doi magistrați lucrează în Judecătoria Bălți: Aliona Donos și Ghenadie Eremciuc. La concurs participă și judecătorii: Veronica Cupcea (Judecătoria Orhei), Valeriu Arhip (Judecătoria Strășeni) și Ion Malanciuc (Judecătoria Criuleni).

 Președinta Maia Sandu a declarat pe 25 aprilie că în Republica Moldova se pregătește lansarea unui nou program național care se va numi „Satul European Express”. Programul dorește să răspundă la necesitățile imediate de îmbunătățire a infrastructurii rurale din Republica Moldova. Programul „Satul European” existent rămâne activ și va fi axat pe proiectele de anvergură. „Am solicitat Guvernului, ca în perioada imediat următoare, să deschidă apelul pentru un nou concurs de proiecte „Satul european expres”, care să îndeplinească următoarele condiții. Să permită localităților să implementeze proiecte rapide, cu termen de finalizare de maximum 6 luni, și să rezolve necesități urgente în satele noastre. Să fie simplificată procedura de înscriere a proiectelor în concurs”, a spus Maia Sandu.

Justiția în capul mesei, dar numai prin consens

Republica Moldova nu își poate continua parcursul european fără o profundă reformă a sectorului justiției. Reforma reprezintă de departe cea mai importată piatră de încercare a Chișinăului. În prezent, asistăm la un joc al orgoliilor și unul al culiselor, dar la care nici actuala guvernare nu se arată tocmai iscusită în a apăsa butoanele potrivite.

Există unele cercuri de interese care vor să vadă eșuată această reformă a justiției și implicit ca Moldova să nu se apropie de UE. Totul pentru a fi menținut un status quo de zonă gri în care astfel de personaje reprobabile, date azi în urmărire generală, să poată reveni și să prospere.

Clasa politică și cea a magistraților trebuie să se

așeze la masa negocierilor, să vorbească deschis. Să nu se amenințe și să lucreze fiecare pe la spate cu pârgurile pe care le au la îndemână. O astfel de tactică din partea ambelor tabere nu poate fi decât contraproductivă.

Fricțiunile dintre cei doi actori aflați acum pe poziții opuse sunt instrumentalizate

▶ astăzi și de actori externi precum Federația Rusă. Un virtual eșec al acestei reforme și obstrucționarea ferestrei de oportunitate pe care o are acum Republica Moldova cu UE este exact ce se dorește la Moscova. Vorbim de o Rusie care a spălat, cu ajutorul sistemului judecătoresc din Moldova, peste 20 de miliarde de dolari, bani negri în dosarul numit generic "Laundromat" care este departe de a fi finalizat chiar și astăzi.

Cel mai important punct în acest moment proces de reformare a justiției este alegerea unor noi membri în Consiliul Superior al Magistraturii (CSM), Consiliul Superior al Procurorilor (CSP), precum și colegiile acestor instituții cu rol de auto-reglementare în sectorul justiției. Acestea sunt bazele construirii

unui sistem sănătos de autocontrol, fără ca ele să fie grevate de "datorii" ale membrilor componenți de subordonare față de politic.

Pentru acest deziderat este nevoie ca nucleul magistraților, care cred și ei într-o astfel de reforma pentru a atinge scopul suprem al integrării în UE, să fie mai numeros și mai influent decât grupările din justiție care lucrează la sabotarea acestei inițiative imperios necesare.

Așadar, este nevoie de doi actori pentru acest vals care poate pune Republica Moldova pe acest parcurs ireversibil spre UE de care se vorbește de atâția ani, începând cu protestele de 7 aprilie. Dialogul trebuie să fie principalul

mecanism pentru ca o astfel de țintă fără precedent să fie atinsă în sectorul justiției. Este nevoie ca toată lumea să înțeleagă că această fereastră de oportunitate nu va fi oferită Chișinăului pentru un timp nelimitat de la Bruxelles.

Este nevoie de consens și acțiune, iar acest lucru trebuie realizat în următoarele luni. Fără a mai pierde timpul și energia pe aceasta pistă falsă a discuțiilor interminabile de orgoliu, traduse sub paravanul separării puterilor în stat. Ambele tabere trebuie să înțeleagă că sunt doar slujbași în solda cetățeanului, să se așeze la masa negocierilor și să rezolve fără de tăgadă această problemă spinoasă.

Mădălin Necșuțu

Dialogul în justiție este intenționat bruiat, se încearcă să fie blocat de cei care vor să împiedice reforma

Președinta Comisiei juridice, numiri și imunități din Parlament, Olesia Stamate, a vorbit deschis într-un interviu pentru buletinul de politică externă a FES despre problemele din justiție și care ar putea fi soluțiile pentru depășirea crizelor din acest sector. De asemenea, am discutat despre cazurile de rezonanță și marile dosare de corupție, despre instrumentarea de către Moscova a crizelor din sectorul de justiție și interesele oligarhilor fugari, precum și cerințele UE pe zona de justiție pentru continuarea parcursului european al Republicii Moldova. Vă invităm să citiți pe larg interviul:

■ Doamna Stamate, cum se poate debloca în viziunea Dvs această situație în care nu pot fi aleși toți membrii noului CSM?

■ Situația se poate debloca săptămâna aceasta, dacă judecătorii vor avea buna credință și intenție să-și aleagă membrii în CSM. Acesta este primul pas care trebuie făcut și sper să se întâmple acest lucru pe data de 28 aprilie, și atunci CSM-ul să poată lua deja și altfel de decizii. Înțeleg că și CSM-ul, în componența actuală,

are mandat limitat, cu decizii mai mult administrative.

Totuși, ezită să ia anumite decizii, de exemplu, unele ce țin de transferul temporar al judecătorilor la Curtea Supremă de Justiție (CSJ). Ei au anunțat că au plasat anunțul, dar înțeleg că vor

să ia decizii după 28 aprilie, indiferent de faptul dacă vor fi aleși sau nu membrii CSM, acest lucru însă le va da o mai mare legitimitate și o justificare corectă, că a mai fost o Adunare Generală a Judecătorilor pe 28 aprilie. Dacă vor fi aleși membrii CSM, e bine, iar dacă nu, vom merge înainte.

■ **Ați făcut recent o postare referitor la o decizie a Curții Constituționale privind procesul de prevetting și implicarea Curții Supreme de Justiție (CSJ) în acest proces. Ce ați vrut mai exact să transmiteți prin acest mesaj?**

■ Mie personal îmi par ciudate deciziile prin care Curtea Constituțională zice că sesizarea este inadmisibilă. Așadar, articolele care sunt contestate sunt apriori constituționale, deoarece decizia este de inadmisibilitate, dar totodată, în textul deciziei, să dau anumite explicații sau tălmăciri.

Această decizie, de fapt, nu are caracter obligatoriu. Asta ca să fie foarte clar, dar Curtea Constituțională înțelege foarte bine că judecătorii, în momentul în care vor judeca anumite cauze, în care vor aplica această lege, se vor uita și în raționamentul Curții din decizia de inadmisibilitate, deoarece așa fac judecătorii la noi.

Noi nu avem încă un corp de judecători suficient de curajoși care să zică că decizia de inadmisibilitate nu este una obligatorie. De aceea am încercat să explic în acea postare că este ciudată practica acesta a Curții să dea decizii de inadmisibilitate, dar totodată să bage acolo niște explicații. Așa cum au făcut și cu Legea Avocaturii.

Criteria de eligibilitate

■ **Cum vedeți situația de la Curtea Supremă de Justiție? Știm că o bună parte dintre judecătorii de acolo și-au prezentat demisiile. Iar apoi a fost decizia Comisiei Situații Excepționale (CSE) de a suspenda aceste demisii, iar aceștia vor fi înlocuiți cu judecători din prima instanță, care nu ar avea suficientă experiență? Dvs cum vedeți această situație?**

■ În primul rând, trebuie să spunem că este vorba despre un transfer temporar. Nu este vorba de suplinirea funcțiilor cu mandat permanent. În al doilea rând, nu este vorba doar de judecătorii de primul nivel. Acest anunț este valabil pentru toți judecătorii, indiferent de nivelul instanței, care au experiența necesară de 10 ani în funcția de judecător, conform legii vechi, sau 8 ani în funcția de judecător, conform legii noi.

Asta pentru a face față funcției la CSJ, deci nu vorbim despre judecători care au doi-trei ani experiență în instanțe inferioare. Așadar, vorbim despre judecători cu experiență care se califică pentru această poziție. Eu cred că aceasta este o soluție temporară foarte bună și nu cred că poate fi găsită una mai bună decât aceasta.

■ **Știm că au fost o serie de runde de dialog între clasa politică și magistrați. Vă puteți înțelege direct, sau poate ar fi nevoie de medierea unor actori neutri, precum unele ONG-uri, deoarece a fost avansată și această idee?**

■ Eu cred că, în general, inclusiv doamna ministră a Justiției, Veronica Mihailov, face un lucru foarte bun prin faptul că discută cu judecătorii. Recent a fost și în teritoriu, la Anenii Noi, și s-a întâlnit cu judecători și procurori, astfel, cred că dialogul merge foarte bine.

Acest dialog este intenționat bruiat, se încearcă de a fi blocat de cei care vor să împiedice reforma, atâta tot. Eu cred că acesta este un grup mai mic de interese, care însă au o voce și este cumva mai influent. Cel puțin la prima Adunare a Judecătorilor, acest grup a reușit să influențeze o bună parte din colegi.

Eu sunt destul de optimistă vizavi de data de 28 aprilie și sper că lucrurile vor decurge mai bine la această Adunarea Generală și vor putea alege membrii CSM. Există și un dialog foarte activ pe care îl poartă doamna ministru, dar totodată sunt și discuțiile pe care le au judecătorii pe interior. Ei văd că situația trebuie corectată, iar lucrurile trebuie îndreptate

pe făgașul normalității, că CSM-ul nu îi reprezintă și ei vor să fie reprezentați în CSM.

A fost o perioadă în care toate părțile au avut un pic de spațiu de a chibzui și de a identifica anumite soluții.

Reforma justiției în fața UE

■ **Știm că șase din cele nouă cerințe ale UE în acest moment vizează sectorul justiției. Care este actualmente situația în domeniul cerințelor UE? Care este gradul lor de aprobare sau implementare?**

■ Stăm bine la majoritatea din aceste cerințe. Depinde și de UE cum va evalua îndeplinirea acestor acțiuni. Mă refer în special la cea legată de deoligarhizare, deoarece a fost elaborat un proiect de lege, care a fost expertizat de Comisia de la Veneția cu anumite critici. A fost o opinie mai bună decât în cazul Georgiei, totuși, Comisia de la Veneția a fost destul de rezervată. Și Delegația UE este rezervată în privința adoptării unei legi cadru privind dezoligarhizarea. Mai degrabă, ei și-ar dori modificări în legile sectoriale.

Este un plan de acțiune privind dezoligarhizarea care a fost elaborat și urmează a fi formalizat printr-o aprobare în Guvern sau la Comisia Națională de Integrare Europeană. Încercăm să ne facem temele și acolo, deși este un subiect mai delicat și complex.

În rest, stăm destul de bine. După ce se va finaliza evaluarea CSM, CSP și a Colegiilor, care este una din cerințele UE, pe restul, în mare, le-am rezolvat.

■ **A fost votată recent și o rezoluție a Parlamentului European privind punerea pe o listă de sancțiuni a lui Vladimir Plahotniuc și Ilan Șor. Sunteți optimista că UE îi va sancționa pe aceștia pe modelul SUA sau al Marii Britanii?**

■ Faptul că s-a votat această rezoluție este un pas important și cumva înțeleg că vor urma și acțiuni în urma acestei rezoluții.

Ea nu va rămâne la nivelul doar a unui act votat de Parlamentul European. Altceva este că UE urmează să elaboreze acest mecanism, deoarece la nivelul Uniunii Europene, nu există vreun mecanism vizavi de asemenea persoane. Dar eu cred că acest lucru se va întâmpla în viitorul apropiat.

Soluții pentru accelerarea cazurilor de rezonanță

■ În marile dosare de corupție, mă refer la cele de rezonanță, vedeți poate soluții care ar putea fi luate mai rapid în viitorul apropiat, gândindu-ne și la sentința recentă în cazul Ilan Șor? De ce depinde acest lucru?

■ Una din opțiuni pe care o pregătim acum este Curtea Anticorupție. Înființarea acestei instanțe ar fi soluția care ar da cele mai rapide soluții, deoarece în special în instanța de fond se judecă greu.

Încărcarea judecătorilor cu dosare în instanța de fond, mai ales dacă ne referim la Chișinău, este extrem de mare. Fizic ei nu au posibilitatea să plaseze mai multe ședințe cu o frecvență mai mare și, altminteri, să prioritizeze aceste dosare. Ele sunt repartizate aleatoriu prin sistem și au aceeași greutate în fața judecătorului ca și orice alt dosar.

Acum, dacă ai judecători specializați, fie că ei sunt organizați în complete specializate, fie că sunt organizați într-o curte specializată, vor putea prioritiza și vor lua aceste dosare de rezonanță în examinare. Atunci lucrurile ar trebui să se miște mai repede, cu toate că anumite tergiversări nu pot fi evitate în totalitate, deoarece avocații vor încerca orice metodă pentru a mai trage de timp.

Dar intervenim și pe anumite norme de procedură, cum ar fi simplificarea procedurii penale, acolo unde va veni în curând proiectul de lege de la Ministerul Justiției. Pe lângă crearea acestor complete specializate anticorupție, intervenim cu anumite mecanisme care vor limita

posibilitatea de a tergiversa procesele în instanța de judecată.

Politica și interesele Moscovei

■ Credeți că scoaterea în afara legii a Partidului Ilan Șor mai este de actualitate? Ar fi acesta măcar un semnal politic important în condițiile în care vedem că acest partid migrează deja pe alternative ca Mișcarea pentru Popor?

■ În mod indiscutabil mai este de actualitate. Din câte înțeleg, Curtea Constituțională urmează să ia o decizie în acest sens în luna mai. Eu cred că este un semnal foarte important pentru orice alt partid politic care va lua sau nu decizia să meargă pe aceeași cale.

Regulile sunt clare pentru toți, iar ele trebuie respectate. În momentul în care un partid își permite să încalce în mod abuziv și flagrant aproape toate regulile ce țin de finanțarea partidului, de încercări de a destabiliza situația și de a prelua puterea prin răsturnarea actualei guvernări aleasă democratic, aceste fapte trebuie sancționate.

■ Vedeți vreo corelație între faptul că fostul președinte Igor Dodon a revenit oficial la cârma PSRM? Ar putea din această poziție să joace cartea victimizării politice, ținând cont de dosare penale deschise pe numele său?

■ Nu cred neapărat, probabil acestea ar putea fi jocuri ale Moscovei. Deciziile despre cine urmează să conducă PSRM nu s-au luat aici, ci la Moscova. Nu cred că are neapărat legătură cu procesele sale. Mai degrabă vorbim de perspectivă politică pentru partid sau anumite acțiuni care trebuie luate în interiorul partidului și altcineva nu le-a luat sau nu ar fi avut suficient curaj să le ia.

■ Cum vedeți instrumentarea corupției ca element în cadrul războiului hibrid pe care Rusia îl duce în Republica Moldova? Ar putea fi și acest blocaj din justiție instrumentat în favoarea sa de Rusia?

■ Absolut și cred că lucrurile sunt cumva amestecate. Aici sunt diferite interese. Pe de o parte, judecători care vor să evite cu tot dinadinsul vetting-ul, căci avem și judecători care sunt la cheremul fugarilor Șor, Plahotniuc și alții, care vor să tergiverseze cât mai mult această reformă, sperând că se va schimba la un moment dat guvernarea și vor putea evita justiția. Pe de altă parte, există interesele Moscovei, care încearcă să destabilizeze situația. Pentru asta, Rusia are nevoie de acești actori, care sunt acum pedepsiți de justiție, pentru a-i putea utiliza în interese proprii.

Fortificarea instituțiilor

■ Doamna Stamate, cum vedeți posibilitatea ca Republica Moldova să creeze un DNA după modelul instituției din România?

■ Eu cred că procuratura anticorupție trebuie fortificată în sensul în care să fie estimată foarte clar și exact limita de dosare pe care trebuie să le gestioneze Procuratura Anticorupție și respectiv numărul de procurori și ofițeri de investigație și urmărire penală pe care trebuie să îi aibă Procuratura Anticorupție la îndemână pentru a soluționa aceste dosare. Aceasta este cheia fortificării acestei instituții, pe lângă aspectele ce țin de buget propriu și așa mai departe.

Că este după modelul DNA sau nu, nu știu. Acesta este doar un element, deși important, și nu este unicul. Procuratura Anticorupție are nevoie de procurori de calitate, care să lucreze în interesul statului. Acest aspect este cel mai important.

Din ce observ eu la Procuratura Anticorupție, există o mână de procurori care lucrează în interesul statului, iar tot ceilalți lucrează în interesul altcuiva și au propriile agende.

Vă mulțumim!

Turnul Babel

**Editorial de Mariana Rață,
directoare TV8 și jurnalistă
de investigații**

Evoluțiile din ultimul an și jumătate din justiția moldovenească amintesc tot mai mult de mitul biblic al Turnului Babel. Deși la început toți cei implicați aveau scopuri și mesaje comune, ulterior, graiurile (și viziunile) li s-au amestecat și au ajuns să se acuze reciproc de torpilarea reformelor. Este la mijloc o conspirație sau e vorba de greșeli comise de ambele părți – și politic, și justițiar?

**De la un scop comun,
la graiuri diferite**

În vara anului 2021, fiecare al doilea moldovean care a mers la alegeri a votat pentru partidul care a promovat un puternic mesaj electoral anticorupție și de reformare a justiției, Partidul Acțiune și Solidaritate. În toamna anului 2021, necesitatea de reformare a justiției era împărtășită de toate taberele – și de politic (în premieră am avut vot comun al opoziției și puterii pe un pachet important de modificări constituționale în domeniul justiției), și de justițiar (judecători, procurori, avocați).

În timp ce guvernarea pregătea cadrul legal pentru curățarea justiției, sistemul părea că s-a și apucat de auto-curățare. Imediat după suspendarea procurorului general Alexandru Stoianoglo, au urmat mai multe dosare penale în privința unor figuri importante din procuratură și sistemul judecătoresc, bănuite de îmbogățire ilicită sau fals în declarațiile de venit. Societatea a exaltat. Așteptările au crescut la cote maxime. Dar brusc, „graiurile” li s-au amestecat, reformele inițiate de politic au început să fie contestate de actorii din justiție, iar cele două tabere au intrat într-o fază lungă de confruntare și acuzații reciproce.

**Când judecătorii și guvernarea
au devenit dușmani?**

În ultimul an și jumătate am discutat cu zeci de politicieni, judecători, procurori și avocați pentru a înțelege opiniile lor despre reforma justiției, de ce sunt supărați pe ceilalți actori implicați și care este „adevărul” fiecăreia dintre părți. Toți cei cu care am vorbit s-au pronunțat categoric în susținerea reformelor și a curățării sistemului și tind să cred că au fost sinceri. Ceea ce le lipsește pentru a colabora este încrederea reciprocă și consensul asupra faptului cum ar trebui să arate aceste reforme.

Astăzi este complicat să stabilești când și cum a început erodarea acestei încrederi. Poate că primele dezamăgiri au fost ale politicului care, în toată euforia reținerilor și a dosarelor pe bandă rulantă pornite pe numele „vedetelor” din justiție, s-a prins la un moment dat că la mijloc ar putea fi o banală reglare de conturi între clanuri din justiție. Sau poate primii au rămas dezamăgiți. Justițiarii care s-au așteptat că noua guvernare va promova meritocrația și actorii integri din justiție, dar în schimb au urmărit avansarea în carieră a unor figuri controversate din rândul judecătorilor din CSM și a foștilor procurori.

Cert este că primele semnale publice că există probleme de comunicare între politic și actorii din justiție au venit la începutul anului 2022. Mai mulți judecători s-au plâns atunci public că opinia breslei nu a fost consultată decât formal de Ministerul Justiției la elaborarea proiectului de lege privind pre-vettingul.

Comunicarea precară dintre politic și sistem pe toate proiectele de legi legate de justiție care au urmat nu a făcut decât să adâncească senzația de neîncredere reciprocă. Pe site-ul Asociației Judecătorilor din Moldova am găsit patru declarații publice din ultimul an în care asociația din care fac parte peste o treime din judecători își exprimă îngrijorarea față de reforme și inițiative legislative pe domeniul justiției inițiate de guvernare care însă nu au fost consultate cu sistemul. Mulți tind să creadă că momentul de cotitură în relația dintre politic și judecători a fost după ce au devenit cunoscute rezultatele pre-vettingului, iar pe agenda Parlamentului a ajuns proiectul cu privire la reformarea Curții Supreme de Justiție (CSJ).

Adevărul este că la acel moment, relațiile dintre guvernare și sistemul judecătoresc erau deja foarte

ensionate. Judecătorii CSJ au convenit să își dea demisia în grup încă cu jumătate de an înainte ca proiectul de lege privind reforma CSJ să fie votat, acțiunile fiind coordonate încă atunci cu conducerea CSM. La rândul lor, responsabilii de justiție din cadrul guvernării, în loc să comunice cu cei revoltați, au antagonizat și mai mult breasla judecătorilor, iar în această primăvară, bomba din justiție a explodat.

Adunarea Judecătorilor, mănua aruncată și cercul vicios

Cele întâmplătoare la Adunarea Generală a Judecătorilor, convocată de CSM pentru 17 martie, ziua în care aproape toți judecătorii din Consiliul Superior al Magistraturii și-au dat demisia, m-au ajutat să înțeleg mai multe lucruri. Am văzut judecători sinceri care deși nu au trecut pre-vettingul și-au încurajat colegii să voteze noii membri ai CSM. Am văzut mulți judecători foarte supărați și revoltați de activitatea fostului CSM. Apropos, fostul președinte CSM a preferat să plece de la adunare înainte de a fi luat la întrebări de către judecători.

Am văzut magistrați cu acțiuni și discursuri coordonate, care au încercat să dea tonul și să domine în timpul adunării, aceștia însă nici pe departe nu sunt cei mai respectați în sistem. Am văzut multe voci critice față de situația din sistem și asta e de bine – în primul rând, pentru că judecătorii au prins la curaj, iar în al doilea rând, pentru că nici lor nu le place situația în care au ajuns. Desigur, m-a întristat amânarea votării noilor membri ai CSM. Modificările legislative operate în grabă înainte de Adunare pentru cazul unui blocaj au fost tratate de magistrați drept o mănua aruncată. Au răspuns cu o altă invenție juridică – „întreruperea ședinței” pentru a câștiga timp, a pregăti provocări (dacă e să credem unui judecător al CSJ care a prezidat Adunarea din 17 martie) și a le da o lecție politicianilor. Meciul de box dintre guvernare și judecători nu

este nici pe departe încheiat. Astăzi deja este clar că fiecare mișcare a politicului va fi urmată de o ripostă din partea sistemului și viceversa. Am ajuns într-un cerc vicios.

Un castel de nisip?

Astăzi sistemul judecătoresc are un Consiliu Superior al Magistraturii format din trei membri nejudicătorești, votați de Parlament, și o judecătorească, exponență a vechii garnituri a CSM, contestată de majoritatea magistraților. Modificările legislative, interpretările Curții Constituționale și argumentele guvernării legate de legitimitatea activității CSM cu o componență atât de redusă, din păcate, sunt criticate nu doar de judecători, dar și de o parte a societății civile, a experților și a opoziției.

Astăzi, reforma justiției a ajuns aproape de unde a început. Așadar, nu selectarea celor mai integri candidați la CSM era scopul final al acestei reforme, ci alegerea unui CSM profesionist și credibil atât pentru opinia publică, cât și pentru judecători. Nu știu ce avem de câștigat în situația în care judecătorii nu vor avea încredere în viitorul CSM. Cu o rezistență masivă din interior, orice reformă riscă să fie compromisă, iar șansele ca Adunarea Generală să își retragă susținerea pentru membrii CSM noi aleși de îndată ce vor simți condiții politice prielnice este mare.

Necesitatea examinării contestațiilor

Este corect și onest ca până pe 28 aprilie, când va fi continuată Adunarea Generală a Judecătorilor, să fie examinate toate contestațiile depuse de cei care nu au promovat pre-vettingul - obiectiv, corect, imparțial.

Chiar dacă sunt supărați pe guvernare, chiar dacă cred că au fost „cernuți” printr-o sită prea deasă de comisia de pre-vetting, judecătorii nu au dreptul să neglijeze voința poporului în serviciul

căruia se află, iar cetățenii au spus clar că vor curățarea justiției și o luptă autentică împotriva corupției.

Cine câștigă când puterea se bate cu justiția?

Timp de un an și jumătate de la începutul reformei justiției au fost comise mai multe greșeli. Guvernarea a greșit când și-a ales aliații din interiorul sistemului, președinta a greșit atunci când nu a explicat foarte clar de ce a respins fiecare dintre judecătorii nepromovați la plafon, CSM a trișat eschivându-se de la obligațiile pe care le avea și promovând propria agendă, Curtea Constituțională - în aplicarea unor standarde duble legate de competențele membrilor CSM și CSP, după expirarea mandatelor.

Judecătorii se fac vinovați că s-au lăsat duși de emoții, au acționat din frustrare, ranchiună, iar unii poate chiar influențați de forțe obscure din politic sau mediul de afaceri. Magistrații CSJ au acționat neprofesionist, (iar unii și din rea-credință) anunțându-și demisia în momentul în care înțelegeau că plecarea lor va produce blocaje. Astăzi, pentru opinia publică, sistemul judecătoresc arată mai hidos ca niciodată. Iar pentru sistemul judecătoresc – politicul mai intruziv și abuziv ca niciodată.

Războiul dintre guvernare și justiție aduce beneficii doar forțelor revanșarde din politic și lumea criminală. Aceștia încearcă să profite de supărarea judecătorilor și procurorilor pe guvernare și să îi atragă în jocuri mult mai periculoase.

E nevoie de un restart. Cred că dacă încrederea va fi redobândită, judecătorii vor putea singuri să își izoleze „elementele toxice”. „Scurtăturile legislative” introduse peste noapte pentru a preveni un eventual blocaj sau eșec nu fac decât să complice situația, iar Comisia de la Veneția o spune tot mai clar.

Acest blocaj a fost generat de promovarea unor legi cu o viteză foarte mare și pe alocuri inexplicabilă

Doamna judecătoare a Curții de Apel Chișinău, Angela Bostan, a avut amabilitate de a ne acorda un interviu în care și-a expus viziunea asupra blocajului din justiție și despre cum ar trebui tranșată disputa actuală dintre clasa politică de la putere și magistrați pentru ca această situație tensionată să fie deblocată. Am discutat despre reforma justiției și care ar fi ingredientele care să asigure o simbioză între clasa politică și magistrați pentru ca cele două puteri să poată continua parcursul european al Republicii Moldova. Vă invităm să citiți în cele ce urmează interviul cu doamna judecătoare:

■ **Doamna Bostan, cum vedeți Dvs actualul blocaj din justiție, în special alegerea viitorilor membri ai CSM? De ce este nevoie să fie făcut pentru deblocarea situației?**

■ În opinia mea, cu certitudine, acest blocaj nu se datorează judecătorilor sau corpului judecătoresc care actualmente sunt în funcție, așa cum se încearcă a fi impusă o astfel de imagine cum că noi împiedicăm parcursul european al Republicii Moldova. Să ni se incrimineze nouă acest blocaj este absolut nefondat.

Faptul că există un blocaj este evident, dar acest blocaj a fost generat de promovarea unor legi cu o viteză foarte mare și pe alocuri inexplicabilă.

Eu pornesc în primul rând de la postulatul că orice reformă se face împreună cu acei care sunt reformați. La noi însă se încearcă o reformă despre noi, dar fără noi - magistrații. Un singur organ a fost implicat în această reformă, respectiv Consiliul Superior al Magistraturii (CSM), care era un organ cu împuterniciri

foarte reduse, conform hotărârii Curții Constituționale.

Acest organ a făcut tot posibilul ca sistemul magistraților să fie scos din discuție și din analiza acestei reforme.

Viziuni și soluții de pe poziții egale

■ **S-a avansat la un moment dat și varianta că poate un ONG să fie mediator între clasa politică și magistrați. Cum vedeți această idee? Se poate totuși ajunge la un consens bilateral între cele două părți?**

■ Vă spun sincer că eu în ultima săptămână nu am avut liniște, în sensul că se apropie data de 28 aprilie – Adunarea Generală a Judecătorilor. Vă spun cu toată obiectivitatea și sinceritatea că pe mine ca pe judecător, nu ca persoană care a participat la procesul de pre-vetting, pe mine mă deranjează foarte tare formatul CSM-ului.

Cu cât se apropie această dată, eu înțeleg tot mai mult cât de mare este

incertitudinea și înțeleg că orice hotărâre se va adopta la Adunarea Generală a Judecătorilor poate fi contestată, decizia fiind afectată. Unica speranță și soluție pe care o văd este ca noi să discutăm cu politicul de pe poziții egale.

Dacă ei fac un pas înapoi, noi voi facem doi pași înapoi. Și tot așa. Mă refer la pași înapoi, concesii, pentru a avea discuții constructive sub egida oricui: parteneri de dezvoltare, un ONG sau Ministerul Justiției. Numai să fie un partener de încredere care este plasat pe o poziție de imparțialitate.

Asta ar fi unica soluție, altfel, dacă noi nu găsim o soluție legală pentru a debloca situația de coliziune totală care există astăzi în sistem, Republica Moldova va suporta aceste consecințe ca țară care are statut de candidată la UE și ca țară care prestează cetățeanului o justiție. Aceste elemente ar putea fi compromise.

Compromisuri negociate, fără blocaje

■ **Ce așteptări ar trebui să avem de la Adunarea Generală a Judecătorilor din**

28 aprilie? Credeți că vor fi deblocate anumite procese sau nu?

■ Orice s-ar întâmpla la Adunarea Generală a Judecătorilor din 28 aprilie, pornind de la aceste premise, nu se va debloca situația, ci va bloca și mai multe lucruri.

Trebuie făcut un șir logic al argumentelor mele ca să înțelegem de ce este așa, dar vă asigur că așa este pentru că s-a blocat examinarea contestațiilor. În situația în care s-a blocat, chiar și după prima Adunare, noi astăzi vedem, în primul rând, un proces bine organizat și îndreptat spre a se face tot posibilul ca aceste contestații să fie respinse. Cum se va face delegarea acestor judecători la Curtea Supremă de Justiție este clar pentru mine.

Noi intrăm în niște probleme mult mai mari, deoarece o parte a politicului se face că nu există nici vina sa și nici implicarea sa în situația actuală. Nu vreau să găsim vinovați, dar o implicare o avem cu toții în această situație. Nu trebuie doar să arătăm spre o singură parte. Este nevoie să ne mobilizăm eforturile pentru a găsi o soluție de compromis, deoarece sistemul a demonstrat că nu vrea blocaj, ci vrea declanșarea unor procese absolute echitabile. Cu respectarea unor standarde, nu doar unele care să spună „aceștia sunt ai noștri, aceștia nu sunt ai noștri”, așa cum a fost până în 2019.

■ Vi se pare că politicul se implică acum, la fel de exemplu cum a fost în perioada lui Vlad Plahotniuc sau mai devreme, în cea a lui Vlad Filat?

■ Eu nu vreau să numesc neapărat în vreun fel aceste perioade de timp și anume că acești oameni au desemnat o „eră” în justiție, dar dacă vorbim despre perioade de implicare atunci și acum, probabil că acum implicarea aceasta are loc mult mai „delicat”.

Știți de ce? Pentru că atunci, acei politicieni nominalizați de Dvs, au exercitat direct sau indirect un control

prin cineva anume - prin unii membri ai CSM și câțiva capi de instanțe. Acum, situația aceasta de control, odată cu dizolvarea și plecarea CSM-ului anterior, a dispărut.

Dacă cei care până acum spuneau că noi controlăm situația, acum trebuie ca altcineva să fie în CSM, care să fie la fel de receptivi pentru a controla situația. De ce există această luptă acum pentru CSM? Pentru ca aceleași instrumente să fie utilizate și aceeași practică să fie folosită în continuare. Nimic nou sub soare.

Practică chestionabilă

■ Ce beneficii ar putea aduce crearea unei Curți Anticorupție, de care a vorbit recent doamna președintă Maia Sandu?

■ Eu o văd ca pe o instanță specializată și o văd ca având o acoperire constituțională. Mai departe, este absolut ireal să fie creată o astfel de instanță specializată, pentru că urmează să fie selectați și judecătorii și trebuie realizată și modificarea cadrului legislativ conex. Mă refer la Codul de Procedură Penală, Codul Penal și nu în ultimul rând, vreau să vă zic că pornind de la implementările procesuale, Curtea respectivă va fi competentă să judece anumite cauze pe care le va reflecta în Codul de Procedură Civilă dintr-un anumit moment.

Mai precis, infracțiunile deja comise nu mai pot fi date sub jurisdicția acestei Curți, atâta timp cât avem niște principii în Codul de Procedură civilă privind aplicarea legii procesuale și penale în spațiu și timp.

■ Așadar, nu pot prelua acele dosare de mare rezonanță aflate deja pe rol?

■ Sigur că nu. Regula generală este că dacă o instanță a reținut spre judecare o cauză care la momentul transmiterii în instanță a fost de competența acestei instanțe, cauza respectivă urmează să fie judecată de instanța respectivă, chiar dacă competența a fost schimbată.

Deja noile infracțiuni date în competența acestui tribunal specializat vor fi comise după intrarea în vigoare a legilor modificate. Aici este o activitate legislativă foarte minuțioasă, ca să fie percepută ca Legea privind Reformarea și Evaluarea Curții Supreme de Justiție. Pe aceasta au făcut-o și acum nu înțeleg ce trebuie să judece, cine și când să judece.

Conform principiilor valabile în acest moment, s-ar putea interveni. Deci este o activitate destul de serioasă. În opinia mea, legislatorul și promotorii acestei idei nu trebuie să se ghideze după anumiți termeni, ci după calitate și competențe bine atribuite și reflectate în cadrul legal conex despre care am amintit mai devreme.

Criterii ambigue de selecție

■ Cum vedeți detașarea judecătorilor de la Curtea Supremă de Justiție (CSJ)? Este aceasta o măsură care ar putea debloca situația de la CSJ?

■ Ce ține de detașarea judecătorilor, acest lucru s-a făcut prin modificări de lege. Eu consider totuși că este destul de discutabilă această situație, dar în acest moment, eu nu am analizat-o atât de profund ca să mă expun cu detalii juridice.

Aici vorbim despre niște criterii ilegale de selecție care în acest moment nu au fost parcurse. Noi avem niște criterii de selecție atât pentru Curțile de Apel, cât și pentru CSJ, adică nu orice persoană poate fi pur și simplu transferată la CSJ în baza unei cereri. Ea urmează să răspundă unor criterii profesionale de calitate de a căror competență ține de anumite organe: Colegiul de Selecție, Colegiul de Carieră, CSM etc.

Eu mi-aș fi dorit ca lucrurile să nu ajungă până acolo, dar în momentul în care avem această intervenție legislativă, trebuie să fac o analiză înainte să îmi expun părerea referitor la aceasta.

■ Vă mulțumim!

SECURITY & DEFENCE DIGEST

Platforma pentru Inițiative de Securitate și Apărare

Impactul corupției și injustiției asupra sectorului de securitate

Combaterea corupției a fost declarată de către guvernare drept principală prioritate a Republicii Moldova. Acțiuni tematice în vederea contracarării fenomenului corupției se regăsesc în cele mai importante strategii și documente de politici naționale, inclusiv Acordul de Asociere Moldova-Uniunea Europeană. După obținerea statutului de candidat pentru aderare la Uniunea Europeană, autoritățile de la Chișinău au adoptat un plan de implementare a celor nouă recomandări formulate de către Comisia Europeană. Acest plan conține 60 de acțiuni. Din cele nouă condiții înaintate de Comisia Europeană, patru țin de reforma justiției. Comisia a cerut prioritar Republicii Moldova să asigure implementarea cu succes a reformei sectorului justiției, pentru a garanta independența, integritatea, eficiența, responsabilitatea și transparența sistemului; să îndeplinească angajamentul de a lupta împotriva corupției la toate nivelurile, luând măsuri decisive pentru investigații pro active și eficiente și un istoric credibil de urmăriri penale și condamnări; să asigure „deoligarhizarea”, prin eliminarea influenței intereselor private în viața economică, politică și publică; precum și să realizeze reforme care să ofere servicii publice de calitate pentru cetățeni.

Angajamentele asumate prin aceste acte vin drept răspuns la multiplele solicitări ale cetățenilor. Potrivit sondajului național Barometrul de Opinie Publică, în ultimii ani, pentru cetățenii Republicii Moldova combaterea corupției a devenit cea mai importantă problemă. De asemenea, în cadrul sondajului de opinie realizat de PISA în 2022, 43,6% din respondenți consideră corupția în calitate de risc grav/amenințare la adresa securității statului Republica Moldova.

Costul corupției depășește cu mult suma mitei plătite, fondurilor deturnate și taxelor evitate. Corupția împiedică dezvoltarea, crește inegalitatea, subminează legitimitatea guvernelor și slăbește încrederea publicului în democrație. Impactul corupției poate fi resimțit de la

rezultatele slabe ale educației până la eforturile scăzute de răspuns în fața amenințărilor și este un impediment major pentru realizarea obiectivelor naționale.

În ultimele decenii, accentul pe impactul corupției a crescut constant. Au fost puse în aplicare convenții și standarde internaționale, astfel, au fost implementate legi și politici în domeniul integrității și anticorupției, au fost create instituții și realizate reforme axate pe consolidarea integrității.

Corupția împiedică, în special, progresul țărilor aflate în tranziție, precum este Republica Moldova, furând resursele necesare din eforturile de edificare a statului de drept. Resursele furnizate prin practici corupte sunt adesea transformate

în influență economică și politică, slăbind astfel instituțiile democratice și extinzând în continuare corupția. Sectorul de securitate și apărare națională nu este izolat de corupție, iar manifestările de corupție pot lua mai multe forme, cum ar fi: mită, acordarea de contracte necompetitive, traficul de influență, trucarea achizițiilor publice, pantouflajul [trecerea de la stat în privat a funcționarilor –n.red.] și utilizarea necorespunzătoare a bugetelor.

Care este impactul corupției asupra sectorului de securitate și apărare?

Corupția este costisitoare. Corupția obstrucționează funcționarea eficientă a sectorului securității, deoarece procesele de implementare a politicilor publice sunt compromise. Corupția din sectorul apărării și securității poate căpăta diferite forme: protecționismul, acceptarea unor contracte necompetitive fără organizarea de oferte publice sau manipularea fondurilor de plată.

Corupția a fost întotdeauna o provocare semnificativă pentru eforturile Moldovei de a obține o creștere economică și o consolidare democratică. Cu toate acestea, transformarea corupției într-un instrument de război hibrid al Rusiei împotriva Moldovei a complicat provocările de securitate ale țării. Mai

jos analizăm transformarea corupției într-un instrument de război hibrid al Rusiei împotriva Moldovei și implicațiile sale asupra securității naționale.

Transformarea corupției într-un instrument de război hibrid

Rusia a utilizat corupția drept instrument pentru influențarea politicii, inclusiv a celei externe, a Moldovei încă de la obținerea independenței acesteia de Uniunea Sovietică. Cu toate acestea, în ultimii ani, transformarea corupției într-un instrument de război hibrid al Rusiei a devenit mai intensă, implicând utilizarea practicilor corupte pentru a atinge obiectivele strategice de politică externă.

Rusia a utilizat corupția în Moldova pentru a submina forțele politice occidentale ale țării, pentru a împiedica integrarea și cooperarea acesteia în structurile europene și euro-atlantice și pentru a menține sfera sa de influență în regiune. Transformarea corupției într-un instrument de război hibrid al Rusiei în Moldova include următoarele tactici: mituirea politicienilor și oficialilor pentru a influența deciziile politice în favoarea Rusiei; cooptarea afacerilor moldovenești prin practici corupte pentru a exercita influență economică; finanțarea partidelor politice care susțin interesele Rusiei; angajarea în spălare de bani și alte infracțiuni financiare pentru a submina economia Moldovei.

Consecințe pentru securitatea națională

Instrumentalizarea corupției și intereselor cleptocratice în Moldova reprezintă o amenințare semnificativă la adresa securității naționale a țării, care are următoarele consecințe: instabilitate politică - utilizarea corupției pentru a influența deciziile

politice și pentru a coopta actorii politici conduce la instabilitate politică și poate submina legitimitatea instituțiilor democratice ale Moldovei; prejudicii economice- utilizarea corupției pentru a submina economia Moldovei poate duce la o scădere a creșterii economice, pierderi de locuri de muncă și creșterea sărăciei, ceea ce poate afecta în final securitatea națională; amenințări la adresa securității-eforturile Rusiei de a menține sfera sa de influență în Moldova conduc la amenințări la adresa securității, inclusiv utilizarea forței militare, atacuri cibernetice și alte forme de agresiune; eroziunea încrederii- instrumentalizarea corupției duce la pierderea încrederii în instituțiile guvernamentale și poate submina eforturile Republicii Moldova de a construi o societate mai democratică și mai prosperă.

Necesitatea unei justiții eficiente și accesibile

Moldova a lansat o reformă cuprinzătoare anticorupție. O parte a acesteia constă în procesul de vetting a judecătorilor și procurorilor. Reforma a început în 2022 odată cu examinarea candidaților pentru organele de autoadministrare a judecătorilor și procurorilor. Evaluarea candidaților la funcția de membru al organelor de autoadministrare a judecătorilor (CSM) și procurorilor (SCP) presupune verificarea integrității financiare și etice a acestora, realizată în baza Legii nr. 26/2022. Acest mecanism a fost apreciat pozitiv de Comisia de la Veneția

În cadrul procesului, 40 de candidați judecători și non-judecători au fost evaluați de Comisia Pre-Vetting în cadrul concursului pentru funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii (CSM). Procesul de evaluare a vizat 28 de candidați

judecători, înscriși la concursul organizat de CSM, și 12 candidați non-judecători, admiși la concursul organizat de Parlament. Cu toate acestea, doar 31 de candidați au parcurs întregul proces de evaluare, întrucât 9 candidați fie s-au retras din concurs, fie nu au depus în termenii stabiliți actele obligatorii prevăzute de lege, fapt ce a dus la nepromovarea evaluării de către aceștia.

Parlamentul a numit, recent, în funcție trei membri ai Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) din rândul non-judecătorilor. Următoarea ședință a Adunării Generale a Judecătorilor este preconizată pentru 28 aprilie, unde ar urma să fie aleși membrii permanenți ai CSM din rândul judecătorilor. Luni, membrii CSM au aprobat o decizie privind organizarea unui concurs pentru suplimentarea posturilor vacante la Curtea Supremă de Justiție, în situația în care, în februarie, 20 din cei 25 de magistrați ai acesteia și-au dat demisia. „Au avut loc progrese importante, dar blocajele din sistemul de justiție rămân un impediment serios pentru consolidarea Republicii Moldova ca stat, pentru atragerea investitorilor, pentru creșterea economică și pentru timpul în care vom reuși să aderăm la UE. De aceea, toată această concentrare pe sistemul de justiție este absolut cheie”, a notat șeful diplomației moldovenești.

În contextul dat, Președintele Republicii Moldova, Maia Sandu, a convocat la data de 20 martie, Consiliul Suprem de Securitate (CSS) în legătură cu situația excepțională din justiție și anume blocajele pe care judecătorii corupți din sistem le pun în calea curățării și funcționării justiției. „Avem nevoie de o justiție independentă de corupție, care să facă dreptate, pentru a reuși să construim o Moldovă europeană și să refacem încrederea oamenilor în justiție și în propria lor țară”, a menționat șefa statului.

Joi, 13 aprilie 2023, Curtea de Apel Chișinău a pronunțat dispozitivul deciziei în dosarul Șor, care face parte din dosarul „Frauda bancară”, prin care Ilan Șor a fost recunoscut culpabil și a fost condamnat definitiv la 15 ani de închisoare, în penitenciar de tip închis, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții în sistemul bancar pe termen de 5 ani. Potrivit deciziei, Ilan Șor urmează să restituie peste 5,2 miliarde de lei Băncii de Economii, se arată într-un comunicat al Procuraturii Anticorupție.

Instrumentalizarea corupției ca parte a războiului hibrid, a dus la consecințe precum organizarea protestelor și încercările de destabilizare de către oligarhul fugar Ilan Șor, cu suportul Rusiei împotriva guvernului pro-occidental moldovenesc condus de președintele Maia Sandu. De-a lungul mai multor luni, Rusia și-a îndreptat cei doi principali împuțerniciți politici din Moldova – Partidul Socialiștilor și Partidul Șor – pentru a-și implementa strategia de constrângere push-pull.

Situația gravă din sectorul justiției se datorează neglijării intenționate de către actorii politici și influenței politice în sistemul judecătoresc. Până la reforma din 2022, mecanismele țării, create pentru a verifica averea funcționarilor de stat, pentru a investiga legăturile lor personale și pentru a-i sancționa pentru încălcarea legislației în domeniul integrității, nu au fost capabile să asigure înfăptuirea

eficientă a justiției și răspunderea. Procesul de asigurare a integrității în sistemul judiciar este unul multicontextual și transversal.

Încrederea socială în autoritățile de stat depinde de încrederea că demnitarii aleși își vor îndeplini atribuțiile în conformitate cu interesul public, vor promova reglementările necesare pentru a asigura integritatea instituțională și profesională, vor identifica și elimina riscurile de corupție, vor impune răspunderea și vor aplica măsuri punitive corespunzătoare față de cei care încalcă aceste standarde.

Cultivarea integrității în sectorul public în Republica Moldova la nivel practic nu a cunoscut evoluții majore. În mare parte, acest lucru se datorează faptului că corupții mari, în continuare au posibilitatea să exercite influență politică asupra sistemului juridic, – nu doar prin obținerea justiției selective pentru sine, dar și prin slăbirea sistemului, în general, afectându-i capacitatea de a identifica și sancționa încălcările legislației în domeniul integrității.

Experții internaționali și partenerii de dezvoltare au menționat că reformele ambițioase privind justiția și lupta împotriva corupției, anunțate în Republica Moldova, sunt procese care durează. Încrederea cetățenilor în aceste inițiative este esențială, iar

viteza implementării reformelor joacă un rol substanțial. Cu toate acestea, calitatea este factorul determinant. Însă, în contextul sensibil în care se află Republica Moldova privind războiul din Ucraina și intensificarea războiului hibrid, corupția este utilizată în calitate de instrument de destabilizare și influențare a proceselor democratice.

Instituțiile publice trebuie să continue eforturile de a combate corupția și asigurare a reformei justiției prin mecanismele de verificare a integrității și eticii (pre-vetting și vetting). Există metode diferite necesare pentru a combate corupția, iar una dintre acestea reprezintă recuperarea responsabilă a activelor. Acesta reprezintă un pas esențial pentru prevenirea corupției pe viitor.

Activele recuperate pot fi investite în statul de drept și în aspecte ale societății civile care servesc ca supraveghetori ai corupției. Instrumentalizarea corupției împotriva Moldovei reprezintă o amenințare semnificativă la adresa securității naționale a țării. Guvernul și societatea civilă a Moldovei trebuie să lucreze împreună pentru a combate corupția și pentru a consolida instituțiile democratice. Comunitatea internațională are un rol în susținerea eforturilor Moldovei de a combate corupția și de a construi o societate cu adevărat democratică și prosperă.

Opiniile exprimate de experți în cadrul editorialelor nu reflectă în mod necesar punctul de vedere al Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) și al Asociației pentru Politică Externă (APE).

Asociația pentru Politică Externă (APE) este o organizație neguvernamentală angajată în susținerea procesului de integrare a Republicii Moldova în Uniunea Europeană și facilitarea procesului de soluționare a problemei transnistrene în contextul europenizării țării. APE a fost constituită în toamna anului 2003 de un grup proeminent de experți locali, personalități publice, de foști oficiali guvernamentali și diplomați de rang înalt, toți fiind animați de dorința de a contribui cu bogata lor experiență și expertiză la formularea și promovarea de către Republica Moldova a unei politici externe coerente, credibile și eficiente.

Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) este o fundație politică social-democrată germană, scopurile căreia sunt promovarea principiilor și fundamentelor democrației, a păcii, înțelegerii și cooperării internaționale. FES își îndeplinește mandatul în spiritul democrației sociale, dedicându-se dezbaterii publice și găsirii, într-un mod transparent, de soluții social-democrate la problemele actuale și viitoare ale societății. Friedrich-Ebert-Stiftung activează în Republica Moldova din octombrie 2002.